

Papp-Csepi Babet¹ 

A Honvéd Kadét Program kialakulásának történeti áttekintése

The Historical Review of the Development of the Honvéd Cadet Programme

Absztrakt

A Honvéd Kadét Program az elmúlt évtizedben a magyar köznevelés egyik leggyorsabban fejlődő és legnagyobb hatású kezdeményezésévé vált. A tanulmány célja, hogy bemutassa a program történeti gyökereit, fejlődési szakaszait és nemzetközi kontextusát, valamint rávilágítson arra, hogyan vált a honvédelmi nevelés újra a köznevelés szerves részévé. A publikáció szerzője középiskolai oktatóként maga is e rendszerben dolgozik, így a kutatás nemcsak tudományos, hanem gyakorlati tapasztalatokon alapuló betekintést is nyújt. A háromszintű HKP-modell (közismereti, szakképzési és bentlakásos szint) olyan komplex nevelési struktúrát képvisel, amely egyszerre épít a hazaszeretetre, a fegyelemre és a közösségi felelősségvállalásra. A tanulmány hangsúlyozza, hogy a program nem pusztán katonai pályaorientáció, hanem értékalapú pedagógiai válasz a 21. századi társadalmi kihívásokra – a haza iránt elkötelezett, felelősen gondolkodó fiatal generáció nevelése érdekében.

Kulcsszavak: honvédelmi nevelés, honvédelmi pályaorientáció, Honvéd Kadét Program, honvédkadétképzés, honvédkadét-szakképzés

Abstract

Over the past decade, the Hungarian Honvéd Cadet Programme has become one of the most dynamic and influential initiatives in public education. This study explores its historical background, development, and international context, highlighting how defence education has once again become an integral part of Hungary's school system. The author of the publication works in this system as a high school teacher, so the

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, e-mail: babett.csepi@gmail.com

research provides insight based not only on academic knowledge but also on practical experience. The three-level HKP structure – general education, vocational training, and boarding-school level – offers a comprehensive framework that nurtures patriotism, discipline, and social responsibility. Rather than serving solely as a pathway to a military career, the programme represents a value-based educational model designed to shape a generation capable of both serving their country and thriving in civilian life.

Keywords: defence education, military career orientation, Honvéd Cadet Programme, cadet training, Hungarian defence education for students aged 14–18

Bevezetés

A Honvéd Kadét Program (HKP) az elmúlt években a magyar köznevelés egyik legdinamikusabban fejlődő kezdeményezésévé vált. A szerző oktatóként és kutatóként is tapasztalja, hogy egyre több iskola, diák és szülő érdeklődik a program iránt – meglátása szerint nem véletlenül.

A program lényege, hogy a honvédelem iránt érdeklődő diákokat olyan tudással és élményekkel gazdagítsa, amelyek által tudatosabban viszonyulnak a haza szolgálatához, a közösséghez és önmagukhoz is.

Jelen publikáció célja, hogy néhány európai ország ifjúsági honvédelmi nevelési gyakorlatának rövid áttekintésén túl, bemutassa a hazai Honvéd Kadét Program kialakulását, fejlődési irányait és jelenlegi helyzetét. Fontos, hogy ne csupán a jogi és szervezeti hátteret vizsgáljuk, hanem azt is, milyen társadalmi és pedagógiai értéket képvisel ez az oktatási forma. A program ugyanis egyszerre szól a honvédelmi utánpótlásról és a hazaszeretetre, felelősségvállalásra nevelésről – mindez pedig túlmutat a katonai pályorientáción.

Nemzetközi kitekintés a kadétképzés iskolai rendszereire

A Honvéd Kadét Program teljes megértése nemzetközi kontextusban lehetséges, hiszen a katonai nevelés országonként eltérő hagyományokra és társadalmi funkciókra épül, ám közös bennük, hogy a közoktatást katonai és honvédelmi elemekkel egészítik ki, amelyek az utóbbi években a haderő-utánpótlás és az értékalapú nevelés erősítése érdekében jelentősen bővültek. A vizsgálat az európai országok képzési modelljeinek bemutatásával indul, hiszen a nemzetközi példák feltárása segít abban, hogy a hazai képzési környezetet komplex, rendszerszintű összefüggéseiben értelmezzük.²

² KUN SZABÓ 2018a: 143–148.

Egyesült Királyság – iskolai és közösségi kadétrendszer

Az Egyesült Királyság kadétrendszere két fő formában működik: iskolai keretrendszerű összehaderőnemi kadét erő (*Combined Cadet Force, CCF*) és a közösségi alapon szerveződő, a haderőnemekhez kapcsolódó szárazföldi, haditengerészeti, légi erő és önkéntes egységeiben – ehhez igazodik a fenntartási forma is.

A tanmenet az iskolákban heti rendszerességgel tartalmaz elméleti és gyakorlati foglalkozásokat, nyáron táborokat szerveznek. A CCF fő célja kettős: egyrészt biztosítani a katonai pálya megismertetését és az utánpótlás lehetőségét, másrészt olyan készségeket (önállóság, csapatmunka, állampolgári felelősség) fejleszteni, amelyek a civil életben is hasznosak.³

Franciaország – katonai középiskolák

Franciaországban⁴ a Védelmi Minisztérium Iskolái (*lycéés de la Défense*) nevű bentlakásos katonai középiskolák önálló rendszert alkotnak: hat intézmény működik, ahol az általános tanterv mellett honvédelmi alapismereteket oktatnak, és a diákok a *Parcours citoyen* program keretében a honvédelmi oktatáson, a védelmi napon és a katonai regisztráción keresztül részesülnek hazafias nevelésben.

A 2019-ben indított Nemzeti Önkéntes Szolgálat (*Service National Universel, SNU*) Franciaország kiemelt ifjúsági programja, amelynek célja, hogy a 15–17 évesek bentlakásos képzés keretében állampolgári, honvédelmi és közösségi készségeket sajátítsanak el.

A francia modell sajátossága, hogy a honvédelmi nevelést az állampolgári felelősségvállalással és a nemzeti szolgálat eszméjével összekapcsolva egyszerre szolgálja a haderő utánpótlását és a társadalmi kohézió erősítését. A modellel kapcsolatban fontos megemlíteni, hogy míg 2023-ban csak önkéntes alapú részvételről esik szó, már 2024-ben teljes általánosításról beszélnek a megjelölt korosztályt illetően 2026-ig bezárólag.

Lengyelország – katonai előkészítő osztályok

Lengyelországban⁵ 2019-ben indult a Katonai Előkészítő Egységek (*Oddziały Przygotowania Wojskowego, OPW*) rendszer, amely középiskolákhoz kapcsolódva legfeljebb 30 fős csoportokban működik, heti honvédelmi és gyakorlati foglalkozásokkal, felsőbb évfolyamokon pedig tábori modulokkal. Bár a védelmi minisztérium 2024-re 200 új OPW-osztályt tervezett, a bővítés lassabban haladt.

Ugyanebben az évben elindult az *Education with the Military* program is, amely hathetes ciklusokban több mint 3000 iskola diákjait készíti fel honvédelmi ismeretekre. Az OPW mélyebb katonai nevelést nyújt, míg az új program szélesebb rétegeket ér el,

³ KUN SZABÓ 2018a: 143–148.

⁴ GROULT 2024.

⁵ Poland Launches „Education with the Military” Scheme to Teach Children Emergency Preparedness 2024.

fenntarthatóságát pedig a minisztérium és az önkormányzatok közös finanszírozása biztosítja.

Balti országok – Litvánia példája

Litvániában⁶ a katonai nevelés hagyományosan a Litván Lövészek Szövetsége (*Lietuvos Šaulių Sąjunga*) keretében valósul meg: heti rendszerességgel szerveznek honvédelmi foglalkozásokat, valamint a tanév során többnapos tábori és túlélési gyakorlatot fiatalok számára.

Összességében az európai kadétképzések különböző formában működnek, de közös céljuk a haderő utánpótlásának biztosítása és a fiatalok állampolgári nevelése. A tantervek mindenhol a közoktatást egészítik ki katonai modulokkal, elősegítve a fegyelem, a közösségi felelősség és a nemzeti elkötelezettség erősítését. A kép teljességéhez érdemes a német és spanyol modelleket is megvizsgálni, amelyek további sajtós megoldásokat kínálnak az európai kadétképzés rendszerében.

Németország – „Kadétiskolák” hiánya és a Szövetségi Védelmi Erő akadémiái

Az aktuális német helyzetet áttekintve megállapítható, hogy nem működik kadét-középiskola vagy kadétképzést biztosító középiskola. A múltbeli kadétiskolákat a versailles-i békeszerződés értelmében az első világháborút követően felszámolták.⁷

Németországban a Szövetségi Védelmi Erő (*Bundeswehr*) ifjúsági programjai önkéntes alapon működnek, főként nyári táborok, nyílt napok és iskolai együttműködések formájában. Ezek célja a katonai hivatás megismertetése és a biztonságtudatosság erősítése, nem pedig tantárgyi vagy szakképzési jellegű oktatás. A sorkötelezettség 2011-es felfüggesztése óta a hangsúly a katonai pálya társadalmi elfogadottságának növelésén van, nem pedig egységes kadétprogram kialakításán.⁸

A német Bundeswehr-pályafutásban a fiatalok a középiskolai (*Abitur*) szint elvégzése után lépnek be a katonai felsőoktatási vagy tiszti akadémiái képzésekbe.

A német kormány 2025-ben bemutatott katonai szolgálati reformkonceptiója a haderő utánpótlási kihívásaira reagálva egy új, önkéntes alapú szolgálati modellt kíván bevezetni. A tervezet célja, hogy a fiatal felnőttek számára rugalmas, moduláris képzési formán keresztül teremtsen belépési lehetőséget a Bundeswehrbe, különös tekintettel azokra a területekre – például logisztika, informatika, egészségügy –, ahol a haderő tartós munkaerőhiánnyal küzd. A reform egyben társadalompolitikai jelentőségű: a kormányzat olyan modern szolgálati modellt kíván létrehozni, amely a korábbi sorkötelezettség tapasztalatait ötvözi a mai társadalmi elvárásokkal, és ezáltal erősíti a civil társadalom és a hadsereg közötti kapcsolódási pontokat.⁹

⁶ Lásd: <https://www.sauliusajunga.lt/en/home>

⁷ Deutscher Bundestag 2023.

⁸ WIEDERMANN 2025.

⁹ BERRY 2025.

Spanyolország

Spanyolországban¹⁰ nincsenek középiskolai szintű kadétképző intézmények. Léteznek a klasszikus, felsőfokú képzést biztosító katonai akadémiák, amelyek a spanyol haderő különböző fegyvernemeihez tartozó tisztek képzését szolgálják. Ifjúsági katonai nevelés Spanyolországban inkább civil kezdeményezésekhez vagy sport- és önkéntes programokhoz kötődik, nem állami tantervhez.

Az európai honvédelmi nevelési programok alapvetően két fő célt szolgálnak: a haderő-utánpótlás biztosítását és a fiatalok állampolgári felelősségvállalásra nevelését. Az Egyesült Királyság a kétpólusú (iskolai és közösségi) kadéttrendszerrel a rugalmasságot helyezi előtérbe, ahol a fegyelem és a civil életben is hasznos készségek fejlesztése a katonai pálya megismertetésével együtt valósul meg. Ezzel szemben Franciaország a Nemzeti Önkéntes Szolgálaton keresztül a széles körű állampolgári nevelést köti össze a honvédelmi eszmével, míg Lengyelország a középiskolai mélyebb katonai nevelést célozza, amit egy szélesebb rétegeket elérő, de kevésbé intenzív program egészít ki. Litvánia a Lövészek Szövetségével hagyományos, közösségi alapú megközelítést tart fenn, míg Németország és Spanyolország nagyrészt mellőzi a középiskolai szintű kadétprogramokat, a haderőbe lépést a felsőoktatáshoz vagy önkéntes programokhoz köti.

A Honvéd Kadét Program a nemzetközi szinten elsősorban a célzott szakképzés és a haderőbe történő intézményesített beágyazottság révén tűnik ki. A magyar modell a középiskolai speciális osztályok létrehozásával és a helyi katonai szervezetek mentorálásával mélyebb integrációt valósít meg a közoktatás és a haderő között, mint a tisztán önkéntes vagy szabadidős rendszerek. A több szinten megvalósuló magyar modellben található a francia bentlakásos katonai iskolákhoz hasonló intézményt, amely a közvetlen utánpótlás biztosítására összpontosít, de emellett hangsúlyt fektet a kadétek ösztöndíjakkal való támogatására is, ami hatékonyabbá teheti a hivatásos szolgálatba való belépést azok számára, akik elkötelezik magukat a katonai karrier iránt.

A HKP számára a legfontosabb tanulság a nemzetközi gyakorlatokból a rugalmasság és a helyi bevonás erősítése. Az Egyesült Királyság modelljének adaptálásával a HKP a katonai hivatásra való felkészítés mellett jobban hangsúlyozhatná azokat a civil készségeket (csapatmunka, önállóság), amelyek a nem katonai pályát választók számára is vonzóvá teszik a programot, ezzel is növelve a társadalmi elfogadottságot. A lengyel példát követve a program fenntarthatóságát növelheti az önkormányzatok és a helyi közösségek bevonása a finanszírozásba vagy a táborszervezésbe. Emellett viszont párhuzamosság fedezhető fel a francia és lengyel modellekben és a hazai rendszer között: az alapszintű honvédelmi ismeretek beemelése a középiskolai tantervbe, ezzel terjesztve az állampolgári tudatosságot a célzott kadétprogramon túl.

¹⁰ Military School Directory 2025.

Hazai helyzetkép

A honvédelmi nevelés Magyarországon jóval korábban jelen volt, mint azt gondolnánk – intézményes formája a dualizmus idején alakult ki. A kiegyezés után létrejött Magyar Királyi Honvédség tisztképző központja a Ludovika Akadémia volt, amely a nemzeti szolgálat eszményét közvetítette. A 14–18 évesek számára hadapródiskolákat alapítottak, ahol gimnáziumi szintű oktatás mellett katonai alapismereteket, fegyverhasználatot és testnevelést tanítottak.¹¹

A 19. századi magyar hadtudományos gondolkodás olyan tartós erkölcsi keretet hagyományozott tovább, amely a későbbi, de akár a mai honvédelmi nevelésben is felismerhető. A korszak katonai szerzői következetesen a bátorságot, a becsületet és a hűséget tekintették a katonai hivatás legfontosabb és legállandóbb erényeinek, amelyek már a klasszikus katonai elméletekben – Szun-cétől és Geoffroi de Charnytól kezdve Clausewitzten és Moltkén át – is meghatározó értéként jelentek meg. Az időszaki katonai nevelési elgondolásai ezeket az erényeket nem pusztán szabálykövetésként, hanem olyan „ideális hajlamként” értelmezték, amelyek a helyzetfelismerést, a fegyelmet, a kötelességtudatot és a közösség iránti elkötelezettséget formálják. A katonai erények elsajátítása ezért nem egyéni, hanem közösségi feladatnak számított: a hadsereg, az iskolarendszer és a nemzeti közösség egyaránt szerepet kapott a katonai karakter kialakításában. Mindez rávilágít arra, hogy a történelem során folyamatosan visszatérő értékrendszer – a bajtársiasság, fegyelmezettség, hazafiság és kötelességtudat hangsúlyozása – nem új keletű fejlemény, hanem egy több mint évszázados hadtudományos és neveléstörténeti hagyomány tovább élése, amely a katonai hivatás társadalmi szerepét mindig is erkölcsi alapokra építette.¹²

Az első világháború alatt a képzési időt lerövidítették, sok növendéket harcba is küldtek.¹³ A trianoni békeszerződés után a honvédség korlátozásai miatt 1921-ben létrejött a leventemozgalom, amely a 12–21 éves fiatalok honvédelmi és fizikai felkészítését szolgálta. A két világháború között kettős rendszer alakult ki: a leventék a tömeges előképzést, míg a hadapródiskolák az elit tisztutánpótlást biztosították. A leventemozgalom a fiatalság tömeges honvédelmi előképzését szolgálta, és olyan közösségi élményt nyújtott, amelyben a fizikai felkészülés mellett a fegyelem és az önfegyelem is meghatározó szerepet kapott.

A második világháború idején a hadapródok és a leventék kulcsfontosságú szerepet játszottak a honvédség utánpótlásában. Sokukat azonban a képzés befejezése előtt a frontra küldték, ami végül tragikus sorsokkal zárult.¹⁴

1945 után a korábbi katonai nevelési intézményrendszer megszűnt: a Ludovikát, a hadapródiskolákat és a leventemozgalmat egyaránt felszámolták.¹⁵ A szovjet mintát követő politikai vezetés a Horthy-korszak örökségének tekintette a korábbi katonai nevelést, ezért helyét a kommunista ifjúsági szervezetek – Magyar Ifjúsági Szövetség (MISZ), a Dolgozó Ifjúság Szövetsége (DISZ), majd a Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) – vették

¹¹ Arcanum Adatbázis [é. n.].

¹² BODA 2018.

¹³ VÖRÖS 2015.

¹⁴ Hadtörténeti Intézet és Múzeum [é. n.].

¹⁵ BALLA 2022: 10–13.

át. Ezekben a katonai tartalom háttérbe szorult, és az ideológiai nevelés, a szovjet lojalitás erősítése került előtérbe. A honvédelmi jelleg részben a Munkára, Harcra Kész (MHK) mozgalom és a Magyar Honvédelmi Szövetség (MHSZ) keretei között maradt meg, ahol többek között lövészetet, ejtőernyőzést és rádiózást oktattak.¹⁶

Ennek a korszaknak az ifjúsági nevelésében a honvédelmi tartalom nem öncélúan, hanem a nemzeti identitás megerősítésének eszközeként jelent meg.

A 20. század elején kezdtek el életre hívni a táborok sokszínű világát, ami hazánkban a század közepe utáni időszakra nőtte ki magát igazán és váltak igazán népszerűvé a megfizethető cserkész-, majd később úttörőtáborok.¹⁷ A '80-as években már 100–150 ezer gyermek nyaralt ezekben a táborokban. Itt már egyértelműen kirajzolódik, hogy a nemzeti identitás erősítése fontos szerepet kapott a különféle tevékenységek végzése mellett.

A rendszerváltást követően (1989–1990) Magyarországon alapvetően változott meg a honvédelemről és a katonai intézményrendszerrel alkotott társadalmi kép. A politikai pluralizáció és a demokratikus átalakulás következtében a hadsereg szerepéről szóló közbeszédben előtérbe került a civil kontroll, valamint az elmozdulás a hivatásos haderő irányába. Mivel a korábbi évtizedek államszocialista mintájú katonai nevelése erősen ideologizált volt, a társadalom jelentős része a katonai intézményeket – köztük a katonai középiskolákat – a múlt túlcentralizált struktúrához kötötte. A korábbi rendszerrel való szimbolikus szakítás egyik eleme volt, hogy a fiatalok honvédelmi nevelésének intézményrendszere átmenetileg háttérbe szorult.

Ezzel párhuzamosan azonban a Magyar Honvédség és a társadalom viszonyában új, korszerű funkciók jelentek meg. A demokratikus jogállam kiépítésének időszakában szükségessé vált olyan nevelési és képzési formák kialakítása, amelyek a honvédség utánpótlását a modern, demokratikus értékrendre támaszkodva biztosítják. Bár az 1990-es évek elején a politikai prioritások között nem szerepelt közvetlenül a honvédelmi nevelés intézményes megerősítése, a társadalmi igények és a honvédség hosszú távú szakmai szükségletei egyaránt azt mutatták, hogy új modellre van szükség. Ebben az időszakban futott fel országosan a katonai kollégiumok (KATKO) rendszere, amely a korábbi katonai középiskolák örökségét korszerűsítve, már a demokratikus közoktatási struktúrákba illesztve próbálta biztosítani a honvédelmi értékek átadását és az utánpótlásképzést. A katonai kollégiumok elsődleges célja nem a katonai jogállás, hanem a fegyelem, a rendszeresség és a honvédelmi szocializáció életkornak megfelelő formáinak biztosítása volt.

A honvédelmi nevelés percepciója ebben az időszakban kettős képet mutatott. Egyrészt a társadalom egy része a korábbi rendszer ideologikus terhei miatt távolgártartóan viszonyult a katonai jellegű oktatáshoz. Másrészt azonban a fiatalok körében – különösen a 14–18 éves korosztályban – megnőtt az érdeklődés a strukturált, fegyelmet és közösségi normákat kínáló pedagógiai környezet iránt. A KATKO-rendszer éppen ezt az igényt elégítette ki: tanulmányi szempontból civil középiskolai keretek között működött, ugyanakkor kollégiumi nevelési rendszerével olyan keretet nyújtott,

¹⁶ KUN SZABÓ 2018a.

¹⁷ A cserkészlet 1912-ben jött létre Magyarországon, majd 1948-ban betiltották a szervezet működését, és egyesítették a Magyar Úttörők Szövetségével. A rendszerváltás után már nem jelentett vetélytársat, így 1989-ben újra megalapították a Magyar Cserkészszövetséget, amely a mai napig működik.

amelyben a honvédelmi értékek, a bajtársiasság és a fegyelmezettség természetes módon épülhettek be a tanulók mindennapjaiba. A korabeli tapasztalatok szerint a katonai kollégiumok jelentős szerepet játszottak abban, hogy a honvédség és a fiatal generációk között fennmaradjon valamiféle kapcsolat a rendszerváltás utáni bizonytalan átmeneti időszakban, amikor más, intézményes formák még nem álltak rendelkezésre.

A Magyar Honvédségben elindult egy változási folyamat, amely során a szervezeti és oktatási rendszer gyökeresen átalakult; ennek egyik legfontosabb lépése a kötelező sorkatonai szolgálat felfüggesztése volt. Ezzel Magyarország átvált az önkéntes haderőre.

A változások a katonai közép fokú oktatást is érintették: egymás után zártak be a híres intézmények – köztük 2000-ben az egri Lenkey János Honvéd Gimnázium, majd 2007-ben a győri Béri Balogh Ádám Katonai Középfokú Iskola is.¹⁸ Ezek az intézkedések nemcsak a honvédség utánpótlási bázisát szűkítették, hanem megszüntették a fiatal generáció és a haderő közötti egyik kapcsolatot.

A honvédkadétképzés kialakulása

A 2000-es évek közepére nyilvánvalóvá vált, hogy a katonai hagyományokra épülő oktatás hiánya érezhető űrt hagyott a köznevelésben, ezért 2005-ben bevezették a választható katonai alapismeretek tantárgyat, amely a honvédelem és a Magyar Honvédség működésének megismertetését szolgálta. Ezt 2009-ben a Honvédelmi Minisztérium KatonaSuli programja erősítette meg, amely gyakorlati elemekkel tette intézményessé a honvédelmi nevelést.¹⁹ A kezdeményezés sikerére építve 2013. augusztus 1-jén a Honvédelmi Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Klebelsberg Központ létrehozta a Kratochvil Károly Honvéd Középfokú Iskolát és Kollégiumot, amely 2014-ben vette fel Kratochvil Károly altábornagy nevét.²⁰

2017-ben jött létre a Honvéd Kadét Program, amely a KatonaSuli program továbbfejlesztett, intézményesített utódja lett. A bevezetését hosszú előkészítő munka előzte meg, amelyben pedagógusok, honvédelmi szakemberek és a minisztérium közösen dolgoztak a honvédelmi nevelés újraindításán. A program célja a hazafias értékek erősítése, a katonai pálya iránti érdeklődés felkeltése és a fiatalok fegyelmezettségének, bajtársiasságának fejlesztése. A tanórai oktatást honvédelmi szakkörök és szabadidős tevékenységek egészítik ki, élményalapú formában. A program működését már HM utasítás²¹ szabályozza, amely meghatározza a kadétstátuszt, a képzési formákat és az iskolai együttműködés kereteit. Eszerint a képzés három szinten valósul meg a középfokú iskolákban (1. táblázat).

¹⁸ HARASZTI 2006.

¹⁹ STUMMER 2015.

²⁰ A Székely Hadosztály – létrejött: 1918. december 1. – legendás parancsnokaként a magyar katonai hagyományok egyik kiemelkedő alakja.

²¹ 26/2025. (VIII. 7.) HM utasítás a hazafias és honvédelmi nevelés támogatásáról.

1. táblázat: A honvédkadétképzés összehasonlító táblázata

Összehasonlítás szempontjai	HKP I. Közismereti szint	HKP II. Szakképzési szint	HKP III. Hivatásorientációs szint
Cél	Alapvető honvédelmi ismeretek	Honvédelmi ágazati szakképzés	Felkészítés a katonai hivatásra
Tantervi helye	Délutáni fakultáció, vagy választható közismereti tárgy	Szakmai tanterv, ágazati ismeret	Mentorálás, egyéni felkészítés, kötelező kollégium
Intenzitás	Alacsony – heti 1-2 óra	Közepes – nagyobb óraszám, külön elmélet és gyakorlat	Magas – célzott, utolsó lépcsőfok
Pénzügyi juttatás	Alapszintű ösztöndíj	Magasabb ösztöndíj	Célzott támogatás/ ösztöndíj
Kimenet	Tájékozott állampolgár	Honvédelmi szakismerettel rendelkező fiatal felnőtt	Altiszti/tiszti pályára való felvétel

Forrás: a szerző szerkesztése

Jól látható és érezhető, hogy ez a háromszintű tagoltság bármilyen középiskolai rendszerbe könnyen beilleszthető, és rugalmas, iskolatípusokhoz igazított struktúra.

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről kiemeli preambulumban: „a felnövekvő nemzedékek hazafias nevelése és minőségi oktatása érdekében” fogalmazza meg az elérendő célokat. A szakképzésről szóló törvénnyel²² összhangban a program működését szabályozza részletesen a hazafias és honvédelmi nevelés támogatásáról szóló 26/2025. (VIII. 7.) HM utasítás.

A Honvéd Kadét Program jogszabályi környezete az elmúlt évtizedben fokozatosan épült ki figyelembe véve a gyakorlati tapasztalatokat – ez is jól mutatja, hogy az állam hosszú távon számol ezzel az oktatási iránnyal.

A siker nemcsak a pontos jogszabályi megfogalmazásokon és jogforrásokon múlik, hanem főként azon, hogy miként tudják a pedagógusok, oktatók és katonai partnerek a szabályokat élő oktatási gyakorlatra váltani a kor szellemiségére tekintettel. A magyar honvédelmi nevelés történetének egyik tanulsága éppen az, hogy a formális keretek csak akkor válnak működőképessé, ha mögöttük erős közösségi értékrend áll. A két világháború közötti időszak naturalizált Szent Korona-eszméje – amely a Szent István-i Magyarországot nemcsak történeti hagyományként, hanem a Kárpát-medence természetes, földrajzi-közösségi egységeként értelmezte, és ebből vezette le a közösség biztonságáért viselt felelősséget – jól példázza, hogy egy állameszme mindig akkor válik élővé, ha társadalmi tartalommal töltik meg.²³ A honvédelmi nevelés mai rendszerében ugyanez a kihívás jelenik meg: a jogszabályi keretek sikerét végső soron az határozza

²² 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről.

²³ BODA 2023a: 334–339.

meg, hogy a pedagógiai közösség miként tudja azokat a fiatalok számára érthető, saját élményeikhez kapcsolódó, értékalapú gyakorlatokká alakítani.

HKP I. szint – Honvédkadét közismereti képzés

A Honvéd Kadét Program első szintje a közismereti tantervhez kapcsolódó honvédelmi nevelés formája, amely választható tantárgyként működik a 9–12. évfolyamon. A részt vevő iskolák diákjai heti 1-2 órában tanulják a honvédelmi alapismereteket, amelynek kerettantervét az EMMI 2018-ban adta ki, és ekkor vezették be kísérleti jelleggel. A tantárgy a honvédelem alapfogalmait, a Magyar Honvédség feladatait és a honvédelmi kötelezettségeket ismerteti, miközben a gyakorlatra és az együttműködésre építő tanulási módszereket alkalmazza.

A honvédelmi alapismeretek akkreditált érettségi tantárgy, így a kadétek két év tanulás után közép- vagy emelt szinten vizsgázhatnak belőle.

A program része a tanórán kívüli tevékenységek rendszere: szakkörök, honvédelmi bemutatók és élményprogramok segítik a gyakorlati tapasztalatszerzést. A résztvevők számára a honvédség külön formaruhát biztosít, ami erősíti a közösségi összetartozást és a fegyelmet. A program célja, hogy a diákok megtapasztalják a csapatmunka, a kitartás és a bajtársiasság értékeit, miközben betekintést nyernek a katonai élet alapjaiba.

A HKP I. szint elsősorban érték közvetítő és szemléletformáló céllal működik. A tanárok a honvédelmi ismeretek oktatása során igyekeznek a diákok hazaszeretetét erősíteni és a honvédelem ügye iránti érzelmi kötődést kialakítani. A program pedagógiai koncepciója szerint a fiatalok az élményközpontú foglalkozások által felelős állampolgárokká válnak, akik ismerik és tisztelik nemzeti értékeiket és a Magyar Honvédséget. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy nem minden kadétból lesz katona, és nem is ez a program célja: a HM illetékesei szerint a honvédelmi nevelés célja, hogy a más pályát választókból is felelős, hazájukért tenni képes felnőttek váljanak. Akik viszont katonai vagy egyéb hivatásos szakmában gondolkodnak, azoknak kiváló alapot, motivációt és orientációt nyújt a program.

HKP II. szint – Honvédkadét-szakképzés

Ez az oktatási modell teljes értékű, szakirányú képzést jelent a középfokú oktatásban technikai keretek között, a honvédelem ágazat részeként. A tanulók a képzés végén érettségit és technikai oklevelet szereznek a választott honvédkadét-szakirányban. Ez a képzési szint nem Honvédelmi Minisztérium által fenntartott iskolákban, hanem szakképzési centrumok technikumaiban valósul meg – együttműködési megállapodás alapján vesznek részt a programban. Ez a szint már sokkal inkább a pályaválasztást és a katonai szakmai orientációt szolgálja: a tanulók itt nemcsak elméleti tudást, hanem valós szakmai tapasztalatokat is szereznek.

A honvédkadét-szakképzés öt tanéves technikai képzés 9–13. évfolyamon. Két fő szakaszra lehet bontani az iskolában töltött éveket: 9–10. évfolyam, valamint az azt követő időszak. A honvédelmi ágazati alapoktatás az első két évben zajlik, amely

a honvédelem alapjait és a katonai alapismereteket ötvözi a közismereti tárgyakkal. A képzésben hangsúlyos a fizikai felkészítés és a gyakorlati oktatás, amelyek fejlesztik a fegyelmet és a csapatmunkát. A 10. év végén – ennek lezárásaként – a kadétek ágazati alapvizsgát tesznek, amely a továbblépés feltétele a 11–13. évfolyam szakirányú pályára felkészítő képzésébe.

A honvédkadétszakmában több szakmairány is választható; a hivatalos szakmajegyzék szerint jelenleg az alábbiak érhetők el a honvédkadét technikus szakon (2. táblázat).

2. táblázat: Honvéd Kadét Program II. szint – Választható szakmairányok és azok tartalmi összefoglalása a hatályos Képzési és Kimeneti Követelménynek alapján

Szakmairány	Szakmairány összefoglalója
Honvédelmi igazgatási ügyintéző	A katonai szervezetek adminisztrációs és ügyviteli feladatait végzi, iratkezelést és belső ügyintézkést folytat
Infokommunikációs hálózatépítő és -üzemeltető technikus	Katonai kommunikációs hálózatokat épít, konfigurál és üzemeltet
Informatikai rendszer- és alkalmazás-üzemeltető technikus	A Magyar Honvédség informatikai rendszereit telepíti, karbantartja és működteti
Gépjármű-mechatronikai technikus (szerviz)	Katonai járművek mechanikai és elektronikai hibáit diagnosztizálja és javítja
Elektronikai technikus	A haditechnikai eszközök elektronikai rendszereit szereli, karbantartja és programozza
Környezetvédelmi technikus	A katonai tevékenységek környezetvédelmi hatásait vizsgálja, hulladékkezelést és vízminőség-ellenőrzést végez
Logisztikai technikus	A hadsereg ellátási láncát szervezi, anyagmozgatást, raktározást és szállítmányozást koordinál

Forrás: a szerző szerkesztése

Látható, hogy a különböző szakmairányok bár nagyon sokrétűek, mindegyik kapcsolódik a honvédséghez, sőt, szinte lefedik a katonai működés minden területét.

A szakirányú képzésben a diákok a közismereti tárgyakat is folytatják, de a technikai rendszer rugalmasabb vizsgabeosztást tesz lehetővé: a 12. év végén javasolt három előrehozott érettségi, így a 13. évben már csak a nyelvi és szakmai vizsgára kell készülni. A szakmai záróvizsga komplex, elméleti és gyakorlati elemeket egyaránt tartalmaz, és emelt szintű érettséginek számít, amely után a kadét érettségi bizonyítványt és technikus oklevelet kap.

A HKP II.-ben a honvédelmi nevelés integrált formában jelenik meg, ahol a testnevelés katonai önvédelmi és lövészeti foglalkozásokkal, tűrákkal és menetgyakorlatokkal egészül ki. A kadétek aktívan részt vesznek a honvédelmi, sport- és elméleti

versenyeken. A program részeként honvédelmi táborokban is tapasztalatot szereznek, például vitorlázórepülő, ejtőernyős vagy harcászati képzéseken. Kiemelt szerepet kap a hagyományörzés is: a kadétek hadisírgondozáson, katonai szervezetekkel közös eseményeken és nemzeti ünnepeken való részvétellel erősítik hazafias elkötelezettségüket és történelmi tudatukat.

A HKP II. szintű kadétek számára is biztosított a formaruha, amelynek viselési szabályait az iskolai házirend rögzíti. A formaruhát rendszeresen, ünnepi vagy nyilvános eseményeken hordják; több technikumban például heti zászlófelvonással kezdődik a tanítás. A fegyelem és a rend központi szerepet kap: a diákok sorakozókon, eligazításokon vesznek részt, betartják az időbeosztást és a vezetési hierarchiát.

A szakmai oktatást ebben a modellben a katonai nevelés módszereivel ötvözik. Célja kettős: a hazafias értékek és közösségi erények fejlesztése mellett a katonai hivatás felé irányítja a fiatalokat. Többen már a 12–13. évfolyamon tartalékos szolgálatot vállalnak. „A nevelés alapértékei változatlanok: hazaszeretet, tisztelet, becsület, bátorság, fegyelem és bajtársiasság” – sorolta egy honvédségi vezető a legfőbb katonai értékeket a kadétkonferencián.²⁴ Ezeket az értékeket néhány iskolában nyugalmazott katonák, rendőrök és tartalékos oktatók közvetítik a diákok felé, biztosítva a hitelességet és szakmai színvonalat.

A végzett kadétek több irányba léphetnek tovább: a honvédségnél, az altisztképzésben, a Nemzeti Közszerződési Egyetemen vagy a civil munkaerőpiacon is sikeresen elhelyezkedhetnek, hiszen képzettségük mindkét területen piacképes.

HKP III. szint – Honvéd középiskola

A Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium létrehozása a katonai középiskolai hagyományok megújítását és egy korszerű, értékalapú nevelési modell kialakítását szolgálta. Az intézmény bentlakásos, honvédelmi profilú iskolaként működik, ahol a fegyelem, a formaruházat és az erkölcsi nevelés központi szerepet kap. A tanulói szerződés meghatározza a növendékek jogait és kötelezettségeit, előírva a katonai rend betartását, valamint a hazaszeretetet, a bajtársiasság és a tisztelet gyakorlását.

Az intézmény célja, hogy olyan fiatalokat neveljen, akik a honvédelmi értékeket ötvözik a civil életben hasznosítható tudással. Ezzel a közösségi nevelés és hagyományápolás meghatározó bázisává válnak.²⁵ Ezek mind hozzájárulnak a különféle kompetenciák fejlesztéséhez.

A Kratochvil Károly Honvéd Középiskola szervezeti felépítése a polgári közoktatás követelményeit és a katonai nevelés sajátos szabályait ötvözi. A 20–25 fős osztálylétszám lehetőséget ad az egyéni odafigyelésre, miközben a közismereti tárgyakat honvédelmi alapismeretek egészítik ki elméleti és gyakorlati formában. A diákok választhatnak gimnáziumi vagy technikumi képzési irányt, a katonai nevelőtanárok és civil pedagógusok együttműködése pedig egyszerre készíti fel őket a katonai pályára és a civil

²⁴ BURILLÁK 2024.

²⁵ BÁN 2020.

élet kihívásaira. Az iskola nevelésének középpontjában a hazaszeretet, a fegyelem és a felelősségvállalás értékei állnak, miközben a tanulók civil jogállásban maradnak.²⁶

A formaruházat és a közösségi események – versenyek, megemlékezések, kadétesküik – erősítik az összetartozást és a katonai értékrend iránti elkötelezettséget. Bán kutatásai szerint a Kratochvil-növendékeknél a katonai nevelés során kialakult erkölcsi és személyes készségek – bajtársiasság, pontosság, önállóság – hosszú távon is meghatározók, és a civil életben is sikeresen hasznosulnak.²⁷

Mára az intézmény országosan több helyszínen és formában is megtalálható: Debrecen mellett Hódmezővásárhelyen folyik a képzés, míg Szolnokon és Nyíregyházán katonai kollégiumok üzemelnek.

Oktatási intézmények – számokban

A Honvéd Kadét Program létjogosultságát a folyamatosan növekvő iskolai és tanulói érdeklődés igazolja, hiszen az országosan kiépített, többlépcsős modell a közismereti, szakképzési és bentlakásos formákon keresztül a 14–19 évesek számára a hazafias és honvédelmi nevelést a közoktatás szerves részévé teszi.

A képzés három intézménnyel indult útjára,²⁸ azonban pár év leforgása alatt országos hálózattá fejlődött. A 2018/2019-es tanévben 54 iskola működött a program keretei között;²⁹ 2022-re már 121 partnerintézményt tartottak számon.³⁰ 2024 októberében már 155 intézmény tartozott a Honvéd Kadét Program hálózatába,³¹ és azóta is folyamatosan új iskolák csatlakoznak. Míg a rendszerváltást követően teljesen eltűntek a katonai középiskolák, ma már ismét több mint 170 intézmény biztosítja a kadétprogram valamely formáját.³²

Ez a rövid időn belül lezajlott bővítési folyamat azt jelzi számomra, hogy az ilyen jellegű képzések újjászületése okkal történik: van rá igény.

Honvédelem minden iskolában?

A 404/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején szabályozza a honvédelem tantárgy bevezetését a köznevelési és szakképző intézményekben. A rendelet célja, hogy a Magyar Honvédség aktívan részt vegyen a honvédelmi nevelésben, és a fiatalok számára strukturált, heti rendszerességű oktatási keretet biztosítson a hazafias és honvédelmi ismeretek elsajátítására.³³ A Magyar Honvédség oktatói vagy felkészített pedagógusok által tartott tantárgy szemléletformáló oktatásként

²⁶ BERKECZ 2018: 41–44.

²⁷ BÁN 2020.

²⁸ Honvédelmi Sportszövetség 2025.

²⁹ TESZLER 2024.

³⁰ Honvédelmi Minisztérium 2022.

³¹ TESZLER 2024.

³² NÉMETH-ZSOHÁR [é. n.].

³³ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 9/B. §.

jelenik meg, amely a diákokat a honvédelem rendszerével, a NATO-tagsággal és az állampolgári felelősség értékeivel ismerteti meg.

A program célja a biztonság tudatos gondolkodás és a mindennapokban is használható tudás kialakítása.

A 2023/2024-es tanévben mindössze 6 középiskolában (3 gimnázium és 3 technikum) indult meg kísérleti jelleggel a honvédelem tantárgy oktatása, amely szám a 2025/2026-os tanévre 389-re (152 gimnázium és 237 technikum) duzzadt – azonban a hosszú távú cél az, hogy 2030-ig minden középiskolában megjelenjen valamilyen módon a honvédelmi nevelés – akár a heti egyórás honvédelmi ismeretek tantárgy formájában.³⁴

Összegzés

A Honvéd Kadét Program fejlődése azt mutatja, hogy a honvédelmi nevelés magyarországi újjászervezése nem csupán oktatási, hanem egyértelműen társadalmi igényből fakadt. A 2000-es évek elején kialakult hiátus – különösen a katonai középiskolák 2007-es megszűnésével – olyan űrt hagyott maga után, amelyet a társadalom, a honvédség és az oktatási rendszer egyaránt szükségesnek tartott betölteni. A 2013-ban létrejött Kratochvil Károly Honvéd Középiskola tapasztalatai is igazolják, hogy a honvédelmi nevelés nem egyszerűen visszatért a köznevelésbe, hanem modern, többszintű, pedagógiaileg megalapozott formában szerveződött újjá, a 19–20. századi katonai intézmények hagyományainak továbbélésével. A Honvéd Kadét Program napjainkra háromszintű, országos rendszerként biztosítja a hazafias értékek átadását, a honvédelmi ismeretek társadalmi szintű újraépítését és – közvetetten – a Magyar Honvédség utánpótlásának bázisát.

A nemzetközi mintákhoz viszonyítva a HKP kiegyensúlyozott hibrid modellként értékelhető: egyszerre viseli magán a bentlakásos katonai középiskolák tradicionális elemeit és a nyitott, közösségi alapú kadétprogramok – például a balti vagy német ifjúsági honvédelmi rendszerek – rugalmas megközelítését. A magyar sajátosság ugyanakkor abban rejlik, hogy a program nem kizárólag fakultatív keretben működik, hanem a köznevelésbe strukturáltan beépülő formában is jelen van, ami lehetővé teszi a honvédelmi értékek szélesebb körű társadalmi közvetítését. Ezt a tapasztalatot erősíti az is, hogy a kadétek és oktatóik visszajelzése szerint az erős közösségi élmény, a bajtársiasság és a kötődés gyakran erősebb motiváló tényező, mint a katonai pálya önmagában; ezek a jelenségek jól illeszkednek a katonai szocializáció hazai kutatási eredményeihez is, amelyek a közösségi normák hosszú távú személyiségformáló hatását hangsúlyozzák.

A HKP fejlődéstörténetéből levonható egyik legfontosabb tanulság, hogy a honvédelmi nevelés akkor tud társadalmilag is sikeres lenni, ha értékalapú, szabad választáson alapuló, nem pedig mereven pályairányító rendszerként működik. A program jövőjét egy olyan értéktörténeti örökség kíséri, amely – Boda történeti elemzése szerint is – a magyar katonai nevelés alapstruktúrájában már a 19. században kialakult.³⁵ A katonai

³⁴ Honvédelmi Minisztérium 2025.

³⁵ BODA 2023b: 105–117.

erények tartóssága azt jelzi, hogy a Honvéd Kadét Program sikerének kulcsa nem csupán a tantervi vagy szervezeti megújulásban, hanem abban a karakterformálási hagyományban rejlik, amely történetileg is meghatározta a katonai utánpótlás nevelését.

A program nyitottsága – az a szemlélet, amely nem kíván minden résztvevőből katonát formálni – teszi lehetővé, hogy valóban felelős, a hazájukért cselekedni képes és akaró fiatalok kerüljenek ki belőle. A 2030-ra kitűzött cél, a honvédelmi nevelés országos kiterjesztése ebben az értelemben nem csupán az utánpótlás biztosítását szolgálja, hanem a társadalmi kohézió erősítését, a haza védelméhez kapcsolódó közös felelősség újradefiniálását is. Mindez felveti a további kutatások számára a kérdést, hogy ez a történetileg megalapozott, ugyanakkor a jelen kihívásaira is érzékenyen reagáló nevelési gyakorlat miként jelenik meg a kadétek motivációiban, értékpreferenciáiban és pályaválasztási mintázataiban, illetve hogyan biztosítható, hogy a program hosszú távon is megőrizze történeti gyökereinek erejét. Bár a jövő generációi számára nyitott marad a kérdés, mennyire bizonyul tartósan vonzóknak ez a közösségre és szolgálatra épülő életforma, a Honvéd Kadét Program jelenlegi működésével vitathatatlanul hozzájárul egy stabil, értékalapú magyar honvédelmi kultúra megerősítéséhez.

A Honvéd Kadét Program jövője szempontjából ugyanakkor elengedhetetlen, hogy a nevelési, társadalmi és pályaeorientációs hatásait a következő években már nemcsak intézményi tapasztalatok alapján, hanem tudományosan megalapozott, célzott vizsgálatokkal értékeljük. Indokolt lenne a kadétek értékrendjének, kompetenciafejlődésének és motivációinak longitudinális – például követéssel panelvizsgálat, átfogó alumni-pályakövetés – kutatása, amely feltárja, hogyan hasznosulnak a honvédelmi nevelés során elsajátított készségek a civil és katonai életpályákon. Emellett szükség lenne egy olyan nemzetközi *benchmarking* rendszer kialakítására, amely a magyar modellt más NATO-tagállamok hasonló programjaival veti össze, lehetővé téve a jó gyakorlatok átvételét és a program folyamatos fejlesztését. Mindezek olyan kutatási irányok, amelyek nemcsak a HKP hatékonyságának objektív mérését támogatnák, hanem új, releváns vizsgálati terepet nyithatnak a hadtudomány számára is, különösen a honvédelmi nevelés, a katonai szocializáció és a civil-katonai kapcsolatok alakulásának elemzésében.

Felhasznált irodalom

- Arcanum Adatbázis [é. n.]: *M. kir. Zrínyi Miklós honvéd gyalogsági hadapródiskola története (1898–1944)*. Online: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/h-F09B4/hadaprodiskola-F09B9/>
- BALLA Tibor (2022): *A honvédtisztképzés irányítóinak arcképcsarnoka*. Budapest: Ludovika.
- BÁN Attila (2020): Katonaerkölcsi értékek érvényesülése a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégiumban végzett növendékek életében. *Hadtudomány*, 30(3), 67–76. Online: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2020.30.3.67>
- BERKECZ Gábor (2018): A Magyar Honvédség és a társadalom kapcsolata a debreceni Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium létrejöttének és működésének

- tapasztalatai alapján. *Honvédségi Szemle*, 18(6), 41–44. Online: <http://real.mtak.hu/id/eprint/124992>
- BERRY, Alex (2025): German Coalition Government Agrees New Military Service Plan. *DW*, 2025. november 13. Online: <https://www.dw.com/en/german-coalition-government-agrees-new-military-service-plan/a-74726370>
- BODA Mihály (2018): Az alapvető katonai erények mibenléte és helyük a hosszú 19. századi magyar hadtudományos gondolkodásban 1. rész – Az erények és a katonai erénylisták. *Hadtudomány*, 28(1), 38–47. Online: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2018.28.1.38>
- BODA Mihály (2023a): *A katonai erények története. Katonai személyiségjegyek Nyugat-Európában és Magyarországon az ókortól a 20. század végéig*. Budapest: Ludovika. Online: https://doi.org/10.36250/01161_00
- BODA Mihály (2023b): *A háborús ideológiák története. A háború igazolása Nyugat-Európában és Magyarországon az ókortól a 20. század végéig*. Budapest: Ludovika. Online: https://doi.org/10.36250/01102_00
- BURILLÁK Marcell (2024): Ép testben ép lélek – bővül a Honvéd Kadét Program. *Honvédelem*, 2024. augusztus 23. Online: <https://bit.ly/4tHVGax>
- Deutscher Bundestag (2023): *Kurzinformation On the Existence of Cadet Schools in Germany*. Online: https://www.bundestag.de/resource/blob/936642/2708618a18773d-8da2359185998ba907/WD-2-013-23_EN-pdf.pdf?utm_source
- GROULT, Arthur (2024): SNU: fonctionnement, généralisation en 2026, suppression demandée par les parlementaires... 5 points pour comprendre ce programme. *La Dépêche*, 2024. november 3. Online: <https://www.ladepeche.fr/2024/11/03/snu-fonctionnement-generalisation-en-2026-suppression-demandee-par-les-parlementaires-5-points-pour-comprendre-ce-programme-12300647.php>
- Hadtörténeti Intézet és Múzeum [é. n.]: *II. világháborús magyar katonai veszteségi adatbázis – ami a számok mögött van*. Online: <https://iivh-katonahoseink.militaria.hu/cms/iivh-altalanos-informaciok>
- HARASZTI Gyula (2006): Búcsú az utolsó katonai középiskolától. *Magyar Nemzet*, 2006. február 6. Online: <https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2006/02/bucusu-az-utolso-katonai-kozepiskolatol>
- Honvédelmi Minisztérium (2022): *Törtelen a Honvéd Kadét Program népszerűsége*. Online: <https://honvedelem.hu/hirek/tortelen-a-honved-kadet-program-nepszerusege.html>
- Honvédelmi Minisztérium (2025): Szalay-Bobrovniczky Kristóf: szeptembertől már csaknem 400 középiskolában tanulják a Honvédelem tantárgyat. *Honvédelem*, 2025. augusztus 26. Online: <https://honvedelem.hu/hirek/szalay-bobrovniczky-kristof-szeptembertol-mar-csaknem-400-kozepiskolaban-tanuljak-a-honvedelem-tantargyat.html>
- Honvédelmi Sportszövetség (2025): Simicskó István: sikeres a Honvéd Kadét Program. *Honvédelmi Sport*, 2025. október 2. Online: <https://honvedelmisport.hu/2025/10/02/simicsko-istvan-siker-es-a-honved-kadet-program/>
- Képzési és Kimeneti Követelmények, Programtervek. Online: <https://akkreditaltvizsgaztatas.ikk.hu/kkk-ptt>

- KUN SZABÓ István (2018a): *Az önkéntes tartalékos rendszer és a honvédelmi nevelés fejlesztése és összefüggései*. PhD-disszertáció. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola. Online: <https://doi.org/10.17625/NKE.2019.004>
- KUN SZABÓ István (2018b): Honvédelmi nevelés történeti távlatokban. *Hadtudományi Szemle*, 11(3), 250–261. Online: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00040/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2018_03_250-261.pdf
- Military School Directory (2025): *Military Schools in Spain. How Many Spanish Military Academies are there?* Online: <https://militaryschooldirectory.com/spain/>
- NÉMETH-ZSOHÁR Agnieszka [é. n.]: Töretlen fejlődési pályán a Honvéd Kadét Program. *NKE*. Online: <https://www.uni-nke.hu/hirek/2025/10/03/toretlen-fejlodesi-palyan-a-honved-kadet-program>
- Poland Launches “Education with the Military” Scheme to Teach Children Emergency Preparedness (2024). *Notes from Poland*, 2024. május 8. Online: <https://notes-frompoland.com/2024/05/08/poland-launches-education-with-the-military-scheme-to-teach-children-emergency-preparedness/>
- STUMMER Judit (2015): The Appearance of Military Fundamentals as Course in Secondary Education. *Hungarian Educational Research Journal*, 5(4), 31–40. Online: <https://doi.org/10.14413/herj.2015.04.03>
- TESZLER Vendel (2024): Honvéd Kadét Program – folytatódó sikertörténet. *Honvédelem*, 2024. október 17. Online: <https://honvedelem.hu/hirek/honved-kadet-program-folytatodo-sikertortenet.html>
- VÖRÖS Katalin (2015): A magyar iparoktatás „hadi útja” A magyar szakképzés kihívásai az első világháború éveiben. *Per Aspera ad Astra*, 2(2), 41–67. Online: <https://doi.org/10.15170/PAAA.2015.02.02.03>
- WIEDERMANN Béla (2025): A német fiatalok nem kérnek a katonai szolgálatból. *Magyar Nemzet*, 2025. szeptember 6. Online: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2025/09/katonai-szolgalat-nemetorszag-fiatalok>

Jogi források

- Magyarország Alaptörvénye
 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről
 2021. évi CXL. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről
 42/2021. (VIII. 31.) HM utasítás a Honvéd Kadét Programról, valamint a hazafias és honvédelmi nevelés támogatásáról
 26/2025. (VIII. 7.) HM utasítás a hazafias és honvédelmi nevelés támogatásáról